

This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Master's Degree program in Advanced Practice Nursing - ett nytt magisterprogram i klinisk vårdvetenskap på engelska vid Åbo Akademi i Vasa

Fagerström, Lisbeth

Published in:
Vård i fokus

Published: 01/01/2021

Document Version
Accepted author manuscript

[Link to publication](#)

Please cite the original version:

Fagerström, L. (2021). Master's Degree program in Advanced Practice Nursing - ett nytt magisterprogram i klinisk vårdvetenskap på engelska vid Åbo Akademi i Vasa: avancerad klinisk vård. *Vård i fokus*, (4), 4-7.
<https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe202201219804>

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Master's Degreeprogram in Advanced Practice Nursing – ett nytt magisterprogram i klinisk vårdvetenskap på engelska vid Åbo Akademi i Vas

Lisbeth Fagerström

Professor i vårdvetenskap, rektor för Åbo Akademi i Vas

Affilierad professor i sykepleievitenskap, Universitetet Sørøst-Norge

Hösten 2021 startade ett nytt magisterprogram inom vårdvetenskapen, Master's Degree Programme in Advanced Practice Nursing (APN) (på svenska avancerad klinisk vård). Första gången programmet utlystes ansökte totalt 55 sjukskötare.-De flesta sökande hade en engelsk sjukskötutbildning från Finland. Slutligen inledde 9 sjukskötare sina studier. De flesta av dem har en utländsk bakgrund och en finländsk sjukskötarelegitimation.

Tidigare definierades kliniska specialistsjukskötare (CNS), avancerade kliniska sjukskötare (Nurse Practitioner), barnmorskor och anestesijukskötare som tillhörande gruppen 'advanced practice nurses' (1). Men enligt ICN's (2) senaste riktlinjer betonas två större grupper: kliniska specialistsjukskötare (CNS) och avancerad kliniska sjukskötare (NP).

International Council of Nurses (2) definition på en avancerad klinisk sjukskötare är:

“An Advanced Practice Nurse (APN) is one who has acquired, through additional education, the expert knowledge base, complex decision-making skills and clinical competencies for expanded nursing practice, the characteristics of which are shaped by the context in which they are credentialed to practice”.

Efter avlagd magisterexamen i avancerad klinisk vård på Åbo Akademi har en sjukskötare följande kompetens och beredskap (www.abo/apn)

- för en klinisk avancerad sjukskötarepraktik utgående från ett caritativt och personcentrerat förhållningssätt och för ett bredare ansvarsområde
- för att arbeta självständigt i avancerade kliniska roller
- för att erbjuda patientnära hälsovårdstjänster till patienter med akuta och långvariga hälsoproblem
- för att bidra till hälsovårdens resultat
- för att bidra till utvecklingen av evidensbaserade hälsovårdstjänster

Magisterprogrammets innehåll

Detta tvååriga program på 120 studiepoäng följer International Council of Nurses rekommendationer för advanced practice nursing (2). I dag råder det en internationell enighet om att utbildning i avancerad klinisk vård för sjukskötare bör vara på magisternivå. Utbildningen ska ge kunskaper och

kliniska färdigheter för att kunna ta ett större ansvar för patientens vård och behandling än en grundutbildad sjukskötare. En AKS har en beredskap för att ta självständigt ansvar för patientens akuta och långvariga hälsoproblem (3,4).

Programmet utgår teoretiskt från den caritativa vårdteorin och betonar fyra perspektiv, dvs. helhetssynen på människan, hälsa, omsorgen (caring) samt ethos som ett personcentrerat etiskt förhållningssätt till patienten (5). Dessa perspektiv är centrala för den nordiska AKS modellen som har följande kompetensområden: patientnära klinisk vård, etiskt beslutsfattande, coaching och vägledning, konsultation, samarbete, case management, forskning och utveckling samt ledarskap (5).

Av totalt 120 studiepoäng utgör 50 sp studier i vårdvetenskap (inklusive magisteravhandling och seminarier). Den medicinska delen samt avancerat vårdarbete (inklusive 10 sp klinisk praktik) består av totalt 55 sp. Kurserna i forskningsmetoder är totalt 15 sp.

Nästa ansökningsperiod ~~tid~~ är 5-19.01.2022. Magisterstuderande-på det svenska magisterprogrammet har möjlighet att välja avancerad klinisk vård som profileringsområde (biämne) genom att avlägga kärnmodulerna i avancerad klinisk vård, totalt 40 studiepoäng. Under inkommande år kommer det att utredas hur många studiepoäng som krävs efter att man avlagt magisterexamen i APN, ifall man önskar få begränsad förskrivningsrätt. Den utbildningen är totalt 45 sp och överlappar till stora delar kärnkurserna i avancerad klinisk vård.

Master programmets struktur och innehåll, totalt 120 studiepoäng (ECTS)

Caring science including master thesis and seminars 50 ECTS

Introduction to advanced practice nursing 5 ECTS

Ethos and caritative caring* 5 ECTS

Seminars 10 ECTS

Master thesis 30 ECTS

Clinical medicine and advanced nursing 55 ECTS (including optional studies 15 ECTS)

Pathophysiology 10 ECTS

Physical health assessment 10 ECTS

Pharmacology 5 ECTS

Clinical practice 10 ECTS

Advanced nursing for patients with complex and longterm health needs 10 ECTS (optional)

Leadership for future care* 5 ECTS

Evidence based care and quality improvement* 5 ECTS

Research methods, 15 ECTS

Theory of science, philosophy, research ethics and methodology 5 ECTS

Qualitative method 5 ECTS

Quantitative method* 5 ECTS

*=kurser som ingår i det svenska magisterprogrammet i vårdvetenskap

Motiveringar för avancerade kliniska sjukskötare

Varför behöver vi då satsa på en avancerad klinisk vård som en karriärmöjlighet för sjukskötarna i Finland? Någon anser att sjukskötarna tar redan alltför stort ansvar och att många arbetsuppgifter har flyttats över från läkarna till sjukskötarna. Problemet är att detta inte har standardiserats med tydliga karriärmodeller eller med högre lön, och de teoretiska kunskaperna är nödvändigtvis inte tillräckliga trots att man har övertagit uppgifter. 'Taskshifting', överföring av arbetsuppgifter är inte detsamma som en utvidgad arbetsbeskrivning med ett större ansvar (4,5). Detta kräver tillräcklig tilläggsutbildning på magisternivå samt tydliga arbetsmodeller och därmed kan en högre lön vara mera motiverad.

Enligt litteratur och forskning kan man framföra några tydliga orsaker till varför hälsovården behöver avancerade kliniska sjukskötare (3.4). Förbättrad tillgång till vård och behandling är den allra viktigaste orsaken. Patienterna behöver avancerade kliniska sjukskötare. Resultaten av den vård och behandling som AKS erbjuder är av hög kvalitet, i vissa studier till och med bättre än läkarnas. Dagens sjukskötare behöver också nya karriärmöjligheter i den direkta patientvården.

Följande motiveringar kan nämnas med beaktande av kommande välfärdsregioner:

- Den åldrande befolkningen och det ökande antalet personer med långvariga och multipla sjukdomar är en växande utmaning i Finland men också i många andra länder.
- En stark motivering från internationella studier pekar på att avancerade kliniska sjukskötare ger högklassig vård och behandling. Till dagsdato finns hundratals forskningar och många systematiska forskningsöversikter som bevisar detta.
- En personcentrerad vård och behandling präglad av omsorg, medmänsklig kärlek, medkänsla, empati och dialog är en stark motiverande faktor. En sjukskötare med avancerad klinisk kompetens är en 'maxi-nurse' och inte en 'mini-doctor', detta betyder att helhetssynen på patienten som person är viktig samt att hälsa och välbefinnande är i fokus trots sjukdom och ohälsa.
- Nya typer av kompetenser och tjänster krävs för att de nya välfärdsområdena på ett effektivt och smidigt sätt ska kunna erbjuda högklassig vård, behandling, rehabilitering, hälsofrämjande och förebyggande tjänster till både barn, familjer, arbetsföra och äldre

personer. Sjukskötare med avancerad klinisk kompetens kan utveckla nya kompletterade serviceformer både inom primär- och specialistsjukvård.

- Gränserna mellan professioner utsuddas och nya riktlinjer och modeller för hälsovårdstjänster bör utvecklas, samtidigt som teamarbete blir ännu viktigare.
- Sjukskötare med grundexamen (kandidatexamen) idag deltar redan aktivt i bedömning av akuta vårdbehov i form av ex. telefonrådgivning och första bedömning vid olika typer av hälsostationer. Om sjukskötare studerar vidare och erhåller en magisterexamen i avancerad klinisk vård erhålls en både bredare och djupare kompetens och hen kan ta patientens hälsohistoria, undersöka patienten på ett systematiskt sätt, ta hälsostatus och ta ställning till laboratoriesvar och därmed kan hen diagnostisera patientens hälsoproblem och uppgöra en vård- och behandlingsplan. En AKS konsulterar alltid en läkare då den egna kompetensen inte räcker till och hänvisar patienter med krävande hälsoproblem vidare till en läkare.
- Ambulerande AKSare behövs för snabb bedömning av patienters akuta hälsoproblem både inom hemvården och hemsjukvården. En noggrann undersökning och bedömning av patienten i hemmiljö förhindrar onödiga besök till akut mottagningar vid sjukhus/hälsovårdscentraler. En rätt diagnos, vård och behandling och vid behov förskrivning av läkemedel i hemmet kan göra det möjligt för patienten att fortsätta bo hemma, vilket kan öka livskvaliteten och dessutom minska-helhetskostnaderna för vården och behandlingen.
- En ansvarig AKS på effektiverade servicehem/vårdhem för äldre patienter kan undersöka, diagnostisera och göra upp vård- och behandlingsplaner samt ta ansvar för helhetsvården och därmed förhindra nedgången i hälsan och minska på användning av sjukhusvård.
- Sjukskötare med avancerad klinisk kompetens behövs i tvärprofessionella team som kommer att jobba på framtida familjecentraler.
- Sjukskötare med avancerad klinisk kompetens kommer att utgöra en viktig resurs för genomförandet av den planerade utvidgade vårdgarantin, som ~~nu~~ är under planering i Finland.
- Antalet personer med långvariga hälsoproblem ofta med flera kroniska sjukdomar ökar både nationellt och internationellt. Uppföljning av dessa patientgrupper kommer att bli en stor utmaning i kommande välfärdsområden. Eftersom en bristande uppföljning och otillräckligt stöd från hälsovården för dessa grupper leder till ökade kostnaderna för den akuta vården, bör den systematiska uppföljningen prioriteras ännu mera. AKSare har en kompetens som lämpar sig för att bära huvudansvaret för vård, stöd och behandling av dessa grupper.
- Patientens vårdkedja kan vara synnerligen komplex och innehåller ofta stöd och tjänster från många olika vårdprofessioner samt även sociala stödtjänster. Att klara sig som patient och förstå sig på alla skeden i ett behandlingsförlopp är en utmaning för många. Här

behövs avancerade kliniska sjukskötare som stödpersoner och problemlösare under processens gång. Case management som en koordinering av patients vård, service och behandling är ett av AKSarnas kompetensområden.

- Sjukskötare med avancerad klinisk kompetens kan ge stöd och/eller konsulttjänster till annan vårdpersonal som betonar professionellt samarbete. En AKS är en klinisk ledare med ett ansvar för fortbildningen av kolleger i teamet.
- Framtida hälsovårdstjänster kommer att erbjudas allt mera digitalt samtidigt kommer det att förväntas att patienten skall vara en aktiv deltagande aktör i sin egen vård och behandling. En AKS kan ha en handledande och stödjande funktion eftersom hen har fördjupade kunskaper i sjukdomar, behandlingsmöjligheter och hur patienten kan främja sin hälsa och förebygga sjukdomar.
- Kortare sjukhusvistelser och i kombination med mera avancerade behandlingsmetoder kommer att öka patienternas behov av vård, stöd och handledning efter sjukhusvistelse.
- Ett framtida scenario innefattar också att en del av den behandling som sker på sjukhus idag kommer att flyttas över till patientens hemmiljö. AKSare med specialkunskap kommer att ha en viktig roll i framtida hemsjukhus verksamhet.
- En AKS med magisterexamen har den akademiska kompetensen för planerande, genomförande och deltagande i forsknings- och utvecklingsprojekt tack vare genomförda studier i forskningsmetod på avancerad nivå.

Referanser

1. Hamric, AB., Tracy, MF. (2019). A Definition of Advance Practice Nursing. In M. F. Tracy & E. T. O'Grady (Eds.), Hamric and Hanson's Advanced Practice Nursing: An Integrative Approach (6 ed., pp. 61-79). St. Louis: Elsevier.
2. International Council of Nurses (2020). Guidelines on Advanced Practice Nursing 2020. Geneva. Retrieved from https://www.icn.ch/system/files/documents/2020-04/ICN_APN%20Report_EN_WEB.pdf
3. Fagerström, L. (2011). Avancerad klinisk sjuksköterska Teori och praxis. Lund: Studentlitteratur.
4. Fagerström, L. (2019). Avansert klinisk sykepleie. Oslo: Gyldendal Akademisk.
5. Fagerström, L. (2020). A Caritative Advanced Practice Nursing Model – Theoretical Perspectives And Competency Domains. Springer, in cooperation with ICN.